

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ РІЗНИХ ІГРОВИХ АМПЛУА

В. М. Гаврилюк¹, М.П. Саранча²

¹Житомирський агротехнічний коледж, вул. Щорса, 96, Житомир, 10008, Україна

²Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Актуальність. Рівень існуючої на сьогодні методики практичної підготовки волейболісток такий, що тренери ДЮСШ більше покладають надію на вдалий пошук юних талантів ніж на свою спортивну підготовку [3,5].

У свою чергу тренери спортивних волейбольних команд більше розраховують на купівлю висококваліфікованих гравців зі сторони, ніж на підготовку їх своїми силами [6].

Однією із важливих проблем є те, що при спортивному відборі не враховуються психологічні типи особистості, особливості нервової системи, темпераменту і характеру, які як найбільше визначають успішність ігрової діяльності [1,7].

Мета роботи. Визначити психологічні особливості волейболістів різних ігрових амплуа.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження, педагогічне спостереження.

Результати дослідження. Аналіз науково методичної літератури [1,2,4], дав змогу визначити основні психологічні характеристики волейболістів основних ігрових амплуа. Атакуючий гравець другого темпу відповідає стійкістю в стресових ситуаціях, агресивністю і ефективністю виконання атакуючих ударів з передач другого темпу, виконанням складної подачі та стабільним прийомом м'яча, відповідальні ігри проводить з великою

самовіддачею, старанням та самоствердженням.

Атакуючий гравець другого темпу - флегматик, добре підходить до цього ігровою амплуа. Особливості його нервової системи і темпераменту дозволяють успішно вирішувати ігрові завдання. Флегматики завжди безпомилково діють у фіналах сетів та ігор, але для них ігрова ситуація повинна бути знайомою, в якій не вимагається швидкість вирішення завдань.

Атакуючий гравець другого темпу - холерик, найбільш не бажаний варіант. Грають такі атакуючі нерівно, простежується циклічність від гри до гри - це обумовлено особливостями їх нервової системи. Холерик часто неефективно діє при завершенні ігрових ситуацій, особливо коли в грі є паузи.

Атакуючий гравець другого темпу - сангвінік, більш різносторонній в нападі, відрізняється своєю швидкістю і може атакувати з передач першого темпу, виконує комбінаційні дії, має загальну стабільну гру і успішно діє в нестандартних ситуаціях.

Атакуючий гравець першого темпу - рішучий, здатний ефективно і різносторонньо атакувати із різних положень та передач, ефективно діяти в різних умовах. Атакуючий гравець першого темпу - флегматик, найбільш не бажаний варіант, йому зважаючи на особливості нервової системи і темпераменту, важко справитись з ігровими вимогами до атакуючих гравців цього амплуа. Добре діє в стресових ситуаціях.

Атакуючий гравець першого темпу - сангвінік, хороший варіант, рухливість нервових процесів дозволяє йому швидко і точно оцінити ситуацію і прийняти своєчасне адекватне рішення. Урівноваженість забезпечує ігровий розрахунок і стабільність у виконанні задуманого.

Атакуючий гравець першого темпу - холерик, найкращий варіант, він енергійний, мобільний, емоційний підйом якого визначає результативну дію. Холерики швидко мислять, приймають рішення, часто з азартом діють.

Амплуа пасуючого гравця повинно бути чітким, акуратним з однієї сторони, і творчим з другої, володіти стійкою психікою і умінням емоційно

«завести» команду.

Пасуючий гравець - флегматик. Небажаний варіант, перш за все через те, що флегматик - інтроверт. Це заважає йому виконувати з високою ефективністю функції пасуючого гравця, забезпечувати ігрові та емоційні зв'язки. Добре діє в стресових ситуаціях, проявляє мало ініціативи, неемоційний, інертний. Пасуючий гравець - холерик. Не найкращий варіант, він збільшує тривожність атакуючих гравців, неприборкуваний, нетерплячий, буває нестриманим. Команда з пасуючим холериком грає нерівно, він може лише «ударно» виходити на заміну.

Пасуючий гравець - сангвінік. Підходить на амплу пасуючого, але не ідеальний варіант, він рухливий, добре переключається, адекватний у різних ігрових ситуаціях. Ідеальним пасуючим йому заважає стати зверхнє ставлення до партнерів.

Амплуа діагонального атакуючого гравця характеризується сильною та рухливою нервовою системою, що дає змогу забезпечувати уміння стрімко переключатися при зміні ігрових ситуацій. Сильна нервова система дозволяє стабільно діяти при завершенні атак, прийому м'яча, виконувати стабільні подачі і брати участь у прийомі м'яча.

Діагональний атакуючий гравець-флегматик. Не найкращий варіант через невисоку швидкість переключення, що призводить до неадекватності рішень при зміні ігрових ситуацій, він може стабільно приймати подачу і подавати м'яч.

Діагональний атакуючий гравець-холерик, стрімкий, енергійний, краще переходить від атакуючих до захисних функцій. Холерики частіше помиляються в стресових ситуаціях, в психологічно напружених ситуаціях. Діагональний атакуючий гравець-сангвінік. Хороший варіант він вирізняється швидкістю мислення, легкий на підйом, при цьому здійснює мало помилок навіть в стресових ситуаціях. Любить стрімку гру, акуратний, елегантний, стриманий.

Амплуа ліберо - це гравці з доброю грою в захисті, вони надійно діють в

психологічно напружених ситуаціях, мало помиляються, володіють інтуїцією.

Ліберо-флегматик вирізняється рівною, надійною грою що забезпечується сильною нервовою системою і урівноваженістю. Має стабільний прийом подач з відмінною доводкою, добре приймає м'ячі в захисті. Ліберо-холерик грає як правило нерівно, чергуючи блискучі виходи на майданчик з провальними, через помилки в прийомі подачі. Традиційно велика самовіддача.

Ліберо-сангвінік. Хороший варіант, він здатний забезпечити ігрову стабільність в нестандартних ситуаціях, адекватний, добре діє при безладді та ігровій штовханні.

Отримані дані свідчать що при відборі волейболістів відповідно ігрових амплуа необхідно правильно визначити темперамент та психологічні особливості характеру спортсмена. Це призведе до підвищення навчально-тренувального процесу та покращить технічну підготовку волейболістів. Встановлено що найкращий тип темпераменту для волейболістів різних ігрових амплуа є спортсмени - сангвініки.

Література:

1. *Беляев А. В.* Волейбол: теория и методика тренировки / А. В.Беляев, Л. В. Булыкина.- М: ФиС, 2007.-184 с.ил.
2. *Волков Л. В.* Теория и методика детского и юношеского спорта. / Л. В.Волков. - К.: Олимп. л-ра, 2002. - 296с.
3. *Гончарова А. В.* Повышение надежности защитных действий волейболисток с учетом решения спортивных двигательных задач // Теория и практика физической культуры.- М.,2007№12.
4. *Кудряшов Є. В.* Побудова і контроль тренувального процесу у волейболі / Є. В. Кудряшов // Луганськ, «Поліграфресурс» 2005.-4 с.
5. *Кудряшов Є. В.* Волейбол: техніка, тактика та методика навчання / Є. В. Кудряшов, А. О. Міщенко // Навчальний посібник. - Луганськ, Поліграф

ресурс, 2005.- 212 с.

6.Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Киев: Олимп. л-ра. 1997.-583с.

7.Стирин М. П. Соревновательная деятельность волейболистов на современном этапе развития игры // Теория и практика физической культуры. - М.,2007 №9.